

Mehmet YILDIZ

AKADRO
YAYINLARI

MALİYE

KONU ANLATIMLI KİTAP

KPSS

ve Tüm Kurum Sınavları İçin

- Maliye Teorisi
- Kamu Harcamaları
- Kamu Gelirleri ve Vergi Teorisi
- Devlet Borçlanması
- Devlet Bütçesi
- Maliye Politikası
- Genel Vergi Hukuku
- Türk Vergi Sistemi

A KADRO

Eğitim Kurumları

BAKIRKÖY

İletişim Adresi

Cevizlik Mahallesi İstanbul Cad.

Mor Sümbül Sokak No. 25

Bakırköy / İstanbul

Tel (Pbx): 0 (212) 542 30 00

E-mail: info@akadroegitim.com

İletişim ve Bilgi Hattımız: 0 (850) 346 46 40

www.akdrue.com | www.akadroegitim.com | www.akadroeyayinlari.com

Yazar

Mehmet YILDIZ

Instagram: myildiz.kpss.maliye / **Youtube:** mehmetyildiz-maliye

Facebook Grup: kpssaplatformu / **E-mail:** mh.yildiz@hotmail.com

Grafik Tasarım

Sima HEDAYATI

ISBN

978-625-99405-8-8

Baskı Tarihi

Ekim 2024

Baskı

AKTİF KIRTASIYE MATBAACILIK YAYINCILIK BİLGİSAYAR HİZ. SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

DAVUTPAŞA MAH DAVUTPAŞA CAD NO: 141/A ESENLER / İSTANBUL

Bu eserin yayın hakkı A Kadro Özel Eğitim Hizmetleri Ticaret Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz kopya edilemez, çoğaltılamaz kısmen de olsa yayınlanamaz.

ÖN SÖZ

Konu anlatımlı kitabımız, hem Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) ve hem de diğer mesleki sınavlara (Sayıştay, İdari Hâkimlik, Vergi Müfettiş Yardımcılığı vb.) hazırlık çalışmalarınızı sistematik ve pratik hale getirip, bilgiyi anlayarak öğrenmenize yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu kitaptaki her konu, sınav kaygınızı azaltmak, işlevsel bilgilerinizi sınavlara ve meslek yaşamınıza kolayca taşıyabilmek ve konuyu en akılda kalıcı şekilde öğrenmek amacıyla örneklendirilerek basit ve anlaşılır cümlelerle hazırlanmıştır.

Konu anlatımlı kitabımız; Maliye Teorisi - Kamu Harcamaları - Kamu Gelirleri, Vergi Teorisi ve Uygulamaları - Devlet Borçlanması - Devlet Bütçesi - Genel Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi olmak üzere sekiz bölümden oluşmaktadır. Ayrıca kitabımızda yer alan içindikiler kısmı, ilgilendiğiniz konunun sorularına daha hızlı ulaşmanıza ve ihtiyacınız olan bilgiyi kısa sürede öğrenmenize yardımcı olacaktır.

Kitaptaki her bir bölüm, konu bütünlüğünü bozmadan ve sistematik ilerleyişi destekleyecek biçimde sıralanmış olup, çalışma sürecinizde bilişsel yapınıza uygun bir düzende ilerlemenizi destekleyecektir.

Konu anlatımlı kitabımız, basım tarihine kadarki (EKİM 2024) tüm güncel sirkü ve bilgilerin yanında gerek kanun, gerekse Cumhurbaşkanı Kararnameleri ve Cumhurbaşkanı Kararlarındaki değişiklikleri içermektedir.

Kitabın hazırlanma sürecinde maliye alanındaki en temel akademik kaynaklardan ve sınavlarda çıkmış soruların konu içeriklerinden yararlanılmıştır. Sınavlara hazırlanan siz değerli öğrencilerimizden gelen talepler, yılların vermiş olduğu birikim ve deneyimlerle birleştirilmiş ve konuların anlatımında sade, yalın ve anlaşılır bir anlatım tarzı tercih edilmiştir. Böylelikle maliye konularına çalışma sürecinin aynı zamanda bir öğrenme yaşantısına dönüştürülmesi amaçlanmıştır.

Tüm titiz çalışmalara rağmen kitapta karşılaşılabileceğiniz hata ve eksiklikler ile tüm soru ve önerilerini zi mh.yildiz@hotmail.com adresine iletebilirsiniz.

Gireceğiniz tüm sınavlarda başarılar dilerim.

"Başarı amacın yoksa amacı olan insanların başarısı için araç olursun. Araç olma amaç bul, farkındalık yarat ve kendini keşfet, öyle ya da böyle kalan zamanda bilgilileri değil bilgileri öğren. Emeğine, enerjine, zamanına sahip çık ve onu öyle bir kullan ki rakibine çaldırma. Bu kalabalıkta ya kendini imha edecek ya da inşa edeceksin. Bilmelisin ki herkes kapıda ve zili çalma peşinde. İnşa etmek istiyorsan düşünmeden ışığı yak, anahtarı bul ve zili çalmadan anahtarı çevir, kapıyı aç. Başarı da sende başarısızlık da. Kendi kendini yen ki KPSS ve kurum sınavları yenilsin..."

Mehmet YILDIZ
A KADRO EĞİTİM KURUMLARI

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM-1 MALİYE TEORİSİ

Kamu Maliyesinin Tanımı Ve Gelişimi	9
Kamu Maliyesinin Amaçları	9
Kamu Kesimi Ve Özel Kesim Arasındaki Farklılıklar	12
Ekonomik Kararların Alındığı Sistemler	14
Kamu Maliyesi İle İlgili Yaklaşımlar	15
Genel Ekonomiye Konu Olan Mal Ve Hizmetler	18
Bilinmesi Gereken Bazı Önemli Kavramlar	28
Kamusal Ve Yarı Özel Mallarda Fiyatlama Yöntemleri	32
Dışsal Ekonomiler (Dışsallık)	34
Dışsallık Türleri	37
Dışsallıklara Karşı Çözüm Yolları	39
Siyasal Karar Alma Sürecinde Kullanılan Doylama Modelleri	47
Devlet Faaliyetleri Hakkındaki Temel Yaklaşımlar	64
Piyasa Başarısızlığı Ve Devlet Başarısızlıkları	79

BÖLÜM-2 KAMU HARCAMALARI

Kamu Harcamalarının Tanımı	86
Kamu Harcamalarının Özellikleri	90
Kamu Hizmetlerinin Maliyetini Belirleyen Unsurlar	91
Kamu Hizmetlerinin Gördürülme Usulleri	92
Kamu Harcamalarının Etkileri	94
Kamusal Mal Ve Hizmetlerde Fayda Maliyet Analizi	95
Kamu Kesiminin Genel Ekonomi İçindeki Büyüklüğünün Ölçülmesi	98
Kamu Harcamalarının Artışı	100
Kamu Harcamalarının Artışını Açıklamaya Yönelik Yaklaşımlar (Modeller)	108
Kamu Harcamalarının Sınıflandırılması	118
İdari (Organik - Kurumsal - Hukuki) Sınıflandırma	119
Fonksiyonel (İşlevsel) Sınıflandırma	120
Ekonomik (İktisadi) Sınıflandırma	122
Diğer Harcama Sınıflandırması	134
Gelir Dağılımı Açısından Kamu Harcamaları	139

BÖLÜM-3 KAMU GELİRLERİ ve VERGİ TEORİSİ

Kamu Gelirlerinin Tanımları	140
Kamu Gelirlerinin Türleri	142
Vergi Teorisi Ve Uygulamaları	155

İÇİNDEKİLER

Verginin Varlığını Açıklamaya Yönelik Yaklaşımlar	157
Vergi Sistemi	159
Vergileme İlkeleri	160
Eşitlik İlkesinin Fedakârîk Yaklaşımıyla Açıklanması	167
Vergi İle İlgili Temel Kavramlar	171
Türlerine Göre Vergiler	211
Vergi Yüğü	217
Vergi Yüğünden Kurtulma Yöntemleri	219
Vergi Ödeme Gücü	235
Osmanlı'da Vergi Sistemi	253

BÖLÜM-4 DEVLET BORÇLANMASI

Devlet Borçlanmasının Belli Başlı Bazı Özellikleri	255
Genel Olarak Borçlanmanın Nedenleri	256
Borçlanmaya İlişkin İktisadi Yaklaşımlar	258
Devlet Borçlarının Sınıflandırılması	261
Kısa Vadeli Borçlanma Araçları	266
Uzun Vadeli Borçlanma Araçları	267
Dış Borç Çeşitleri	276
Dış Borçla İlgili Bazı Oranlar	283
Borç Senedi Satış Yöntemleri	284
Piyasalar	288
Piyasa Yapıcılığı Sistemi	291
Tahvil Çeşitleri	292
Bütçe Finansmanı Dışında İhraç Edilen Özel Tertip Devlet İç Borçlanma Senetleri	293
Diğer Bazı Sermaye Araçları	295
Tasarruf Sahiplerine Sağlanan Menfaatler	296
Devlet Borçlarında Alacaklılara Sağlanan Garantiler	304
Devlet Borçlarının Yönetimi	305
Nakit Ve Borçların Risk Yönetimi	313
Borçların Azaltılması Ve Ortadan Kaldırılması	313
Borçlanmanın Ekonomik Etkileri	316
Kamu Kesimi Finansman Açığı	318
Kamu Borçlarının Sürdürülebilirliği	326
Borçlanma İle İlgili Bazı Önemli Kavramlar	328

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM-5 DEVLET BÜTÇESİ

Bütçe Tanımı Ve Tarihsel Gelişimi	332
Bütçe Hakkı Kavramı	333
Bütçenin Özellikleri	333
Bütçenin İşlevleri (Fonksiyonları)	335
Devlet Bütçesinin Temel İlkeleri	339
Bütçe Teorileri	346
Bütçe Sistemleri	349
Analitik Bütçe Sınıflandırması	354
Türkiye'de Kamu Sektörü	360
Bütçe Çeşitleri Ve Dengesi	366
Merkezi Yönetim Bütçesinin Hazırlanma Süreci	369
5018 Sayılı Kamu Mali Yönetim Ve Kontrol Kanunu'na Bağlı Cetveller	371
Gelir Bütçe Tahminlerinin Hazırlanması	371
Merkezi Yönetim Gider Bütçesinin Hazırlanması	374
Geçici Bütçe Kanunu	377
Bütçenin Uygulama Esasları	378
Ödenek Kullanılması İle İlgili İşlemler	383
Taşınır Ve Taşınmaz İşlemleri	387
Bütçenin Yer Ve Zaman Bakımından Uyumunun Sağlanması	388
Bütçe Hesaplarının Kapatılması	389
Devlet Bütçesine İlişkin Muhasebe Sistemleri	390
Bütçenin Denetimi	393

BÖLÜM-6 MALİYE POLİTİKASI

Maliye Politikasının Tanımı Ve Diğer İktisat Politikaları	401
Maliye Politikasının Amaçları	403
Maliye Politikası Araçları	408
Maliye Politikasının Kısıtları	411
Maliye Politikasının Amaçları Ve Araçları Arasındaki Çatışma	412
Maliye Politikasında Birbirini Destekleyen Amaçlar	414
Maliye Politikasına İlişkin Teorik Yaklaşımlar	416
Maliye Politikalarının Keynesyen Olmayan Etkileri	423
Maliye Politikası Ve Yapısal Uyum Programları	425
Maliye Politikasının Uygulama Şekilleri	426

İÇİNDEKİLER

Enflasyonla Mücadele Ve Maliye Politikası	433
Enflasyonla Mücadelede Maliye Politikasının Uygulanması	439
Durgunluk Ve Maliye Politikası	443
Stagflasyon Ve Maliye Politikası	448
Çarpan (Çoğaltan) Analizi	449
Hızlandırıcı Analizi	459
Mali Kaldıraç	460
Gelir Dağılımının Türleri	461
Gelir Dağılımındaki Eşitsizlikleri Ölçmede Kullanılan Yöntemler	463
İç - Dış, Açık - Kapalı Ekonomilerde Denge Analizi	468

BÖLÜM-7 GENEL VERGİ HUKUKU

Genel Vergi Hukukunun Dalları	483
Vergi Hukukunun Kaynakları	483
Vergi Kanunlarının Uygulanması	485
Değerleme Ve Envanter	491
Vergi Mükellefiyeti Ve Sorumluluk (Arayıcı Ödeyici - Mutavassıt Ödeyici)	492
Vergilendirme Süreci	497
Vergi Güvenlik Tedbirleri	509
Vergi Hukukunda Süreler	511
Mükellefin Ödevleri	518
Vergi Borçlarının Ve Cezalarının Sona Ermesi Veya Ortaya Çıkması	527
Vergi Cezalarının Ortaya Çıkması	541
Kamu Alacaklarının Korunması	544
Vergi Suç Ve Cezaları	549
Cezalarda Tekerrür	554
Cezalarda Birleşme	555
Fiiil Ayrıllığı	555
Vergi Uyuşmazlıkları Ve Çözüm Yolları	556
Vergi Kaçakçılığı Suçlarında Etkin Pişmanlık	560

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM-8 TÜRK VERGİ SİSTEMİ

Gelir Üzerinden Alınan Vergiler	561
Gelir Vergisi	561
Ticari Kazanç	568
Zirai Kazanç	580
Ücretler	584
Serbest Meslek Kazancı	590
Menkul Sermaye İradı	602
Diğer Kazanç Ve İratlar	604
Gelir Vergisinde Beyan Ve Beyanname Türleri	606
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi	612
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi	629
4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi	634
6802 Gider Vergileri Kanunu	636
Servet Üzerinden Alınan Vergiler	640
488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu	647

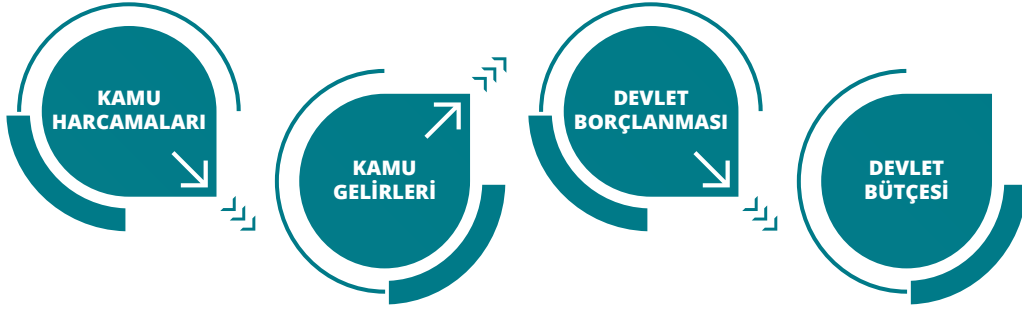

KAMU MALİYESİNİN TANIMI VE GELİŞİMİ

Kamu maliyesi devletin harcamalarını ve gelirlerini inceleyen bir bilimdir. Maliye bilimi, iktisat biliminin bir alt dalı olarak ortaya çıkmış ve ele alınmıştır. Özellikle "mali iktisat" kavramını ilk kez kullanan Amerikalı iktisatçı P.A Samuelson, maliye biliminin ayrı bir bilim olarak ele alınmasına büyük katkılar sağlamıştır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'na göre kamu maliyesi; gelirlerin toplanması, harcamaların yapılması, açıkların finansmanı, kamunun varlık ve borçları ile diğer yükümlülüklerinin yönetimini kapsar.

Maliye temelde, mali olaylarla ilgilenir. Mali olay ise devletin, mali araçları kullanması sonucu ortaya çıkan olaydır. Mali araçlar, ekonomik ve sosyal hayata müdahale etmek için kullanılan araçlardır. Bu araçlar; kamu harcamaları, kamu gelirleri, devlet borçlanması ve devlet bütçesidir. Örneğin devletin, enflasyonist dönemlerde talebi düşürmek için vergileri arttırma veya kamu harcamalarını azaltma gibi araçlarla enflasyonu düşürmesi mali olaydır.

KAMU MALİYESİNİN AMAÇLARI

Devlet, ekonomik ve sosyal yükümlülükleri yerine getirebilmek için kamu maliyesi aracılığı ile aşağıdaki amaçlara ulaşmaya çalışır.

<p>Kaynak Kullanımında Etkinliğin Sağlanması (Tahsis Fonksiyonu)</p>	<p>Sınırsız insan ihtiyaçlarının en etkin bir şekilde karşılanabilmesi için devlet, ekonomideki kıt kaynakları (üretim faktörleri, girdiler vb) kamu kesimi ve özel kesim arasında etkin ve akılcı (rasyonel ve optimal) bir şekilde dağıtmaya çalışır. Bu amaçla israfı önleyerek maliyetleri minimize edip toplumsal faydayı maksimuma çıkarmayı amaçlar.</p> <p>Tahsis fonksiyonu neyin, ne kadar ve kim tarafından üretileceğini dikkate alan ekonomik bir amaçtır.</p>
<p>Gelir Dağılımında Adaletin Sağlanması (Bölüşüm Fonksiyonu)</p>	<p>Özel sektörün daha çok hakim olduğu liberal (kapitalist) ve karma ekonomilerde; bireyler, hane halkları ve çeşitli kesimler arasında servet ve gelir dağılımında adaletsizlikler oluşur. Devletin müdahalesi olmaksızın üretim faktörlerinin üretime katılması sonucu piyasada kendiliğinden oluşan gelir dağılımına fonksiyonel (birincil) gelir dağılımı adı verilir. Birincil gelir dağılımı çoğu zaman adil olmaktan uzaktır. Devlet, oluşan bu adaletsizliği sosyal devlet anlayışı çerçevesinde düzeltmek amacıyla kamu maliyesi aracılığı ile bölüşümde etkinliği sağlamayı amaçlar. Devletin birincil gelir dağılımına müdahalesi sonucu oluşan dağılıma ikincil gelir dağılımı adı verilir. Maliye politikasının amacı ikincil gelir dağılımıdır.</p> <p>Bu amaçla; iş imkânları, eğitim düzeyi, veraset sonucu intikallere yönelik politikalar, vergi ve kamu harcama politikaları gibi bazı faktörlere bağlı olarak gelir ve servet dağılımında etkinlik sağlanmaya çalışılır.</p> <p>Artan oranlı vergileri kullanarak çok kazananlardan daha yüksek oranda, az kazananlardan ise daha düşük oranda vergi alınması, vergi muafiyet (belli kişi ya da grupların vergi dışı bırakılması) ve indirimlerinin tanınması bölüşümde etkinliğin sağlanmasına örnek olarak gösterilebilir.</p>

<p>Ekonomik İstikrarın Sağlanması (İstikrar Fonksiyonu)</p>	<p>Ekonomik istikrar; fiyatlar genel seviyesi, istihdam oranı, üretim düzeyi ve ödemeler bilançosu dengesi gibi bazı ekonomik göstergelerde büyük sapmaların olmaması veya kabul edilebilir değişimlerin varlığı anlamına gelmektedir.</p> <p>Ekonomik istikrarı gerçekleştirebilmek için tam istihdam ve fiyat istikrarının sağlanması gerekmektedir ve devlet bu amaçla maliye politikası araçlarını (vergiler, kamu harcamaları, borçlanma ve devlet bütçesi) kullanmaktadır.</p>	
<p>Ekonomik Büyümenin Sağlanması (Büyüme Fonksiyonu)</p>	<p>Ekonomide belli bir dönemde ortaya çıkan ulusal gelir artışı (rakamsal) ekonomik büyümeyi gösterir. Dolayısıyla ekonomik büyüme sadece sayısal (nicelik) bir kavram olarak ele alınmaktadır.</p> <p>Büyüme sorunu, kişi başına düşen reel milli gelir veya reel hasıla / çıktı düzeyinin orta ve uzun dönemde artırılamaması sorunudur. Devlet bu sorunu mali araçları (kamu harcamaları, vergiler, borçlanma ve bütçe) kullanarak çözmeye çalışır.</p>	<p>Ekonomik büyüme üç farklı süreçte gerçekleşir</p> <p>1. Ekstansif (Yaygın) Büyüme</p> <p>Emek, sermaye, doğal kaynaklar ve müteşebbis gibi üretim faktörlerinin miktarının artışına bağlı olarak ortaya çıkan büyümedir. Bu büyüme sürecinde genellikle geleneksel tekniklerden yararlanır ve az gelişmiş ülkelerde yaygın bir büyüme modelidir. Örneğin tarımda hayvan gübresinin kullanılması vb.</p> <p>2. İntansif (Yoğun) Büyüme</p> <p>Klasik (Geleneksel) büyüme sürecinden bilgi, teknoloji, verimlilik artışı gibi faktörlere dayalı olarak gelişen büyümedir. Daha çok gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan bu büyüme modelinde bilimsel ve modern tekniklerden yararlanır. Örneğin tarımda karasaban yerine biçerdöverlerin kullanılması vb.</p> <p>3. Sürdürülebilir Büyüme</p> <p>Beşeri ve doğal kaynakları daha da geliştirip, çevreyi ve ekolojik dengeyi bozmadan oluşturulabilecek büyümedir. Makro açıdan sürdürülebilir büyüme, bir ülkenin kaynaklarını verimli kullanarak uzun süreli ekonomik büyümesi anlamına gelmektedir.</p>
<p>Ekonomik Kalkınmanın Sağlanması (Kalkınma Fonksiyonu)</p>	<p>Ekonomideki niteliksel gelişmeler anlamına gelen ekonomik kalkınma, bir ülkenin hem ulusal gelirindeki artışı ve hem de ülkenin yapısındaki sosyal, politik, kültürel, dini hatta ahlaki ve geleneksel gelişmeleri ifade eder. Kadına uygulanan şiddet ve çocuk ölüm oranlarının azalmış ve okuma yazma oranının artmış olması kalkınmaya örnek olarak gösterilebilir.</p>	

<p>Regülasyon ve Deregülasyon (Düzenleme fonksiyonu)</p>	<p>Regülasyon politikaları devletin; ekonomik, kamusal ve sosyal amaçlara yönelik olarak uygulamaya koyduğu düzenleyici politikalardır. Bu amaçla devlet kamusal regülasyonlar belirler. Örneğin, trafik kurallarına uyulması, çevre kirliliğinin azaltılması, zorunlu ilköğretim vb. Toplumsal düzenin devamlılığı ve sosyal adaletin sağlanabilmesi için kamusal regülasyonların bir kısmının uygulanması mutlaka gereklidir.</p> <p>Regülasyonları ekonomik ve sosyal regülasyonlar olarak ikiye ayırmak mümkündür. Döviz kuru kontrolü, uluslararası ticaretteki tarifeler, miktar kısıtlamaları, kotalar, bazı sektörlerde sübvansiyon verilmesi, taban ve tavan fiyat uygulamaları ekonomik regülasyonlara örnek oluştururken, işyeri sağlığı ve güvenliği, asgari ücretin belirlenmesi, işçi ve tüketici haklarının korunması ve düzenlenmesi, çalışma saatlerinin iyileştirilmesi, çevre sorunlarının çözülmesi sosyal regülasyonlara örnek olarak gösterilebilir.</p> <p>Deregülasyon, kamu gücünün özel sektöre ve sermayeye devredilmesi yönünde yapılan yasal düzenlemelerin ve devletin karar alanının daraltılmasıdır. Bu bağlamda devlet, ekonomik anlamda özelleştirme faaliyetlerine ağırlık verip liberal ekonomik politikalar benimseyebilir. Arz Yanlı İktisadi akımın temel önermelerinden biri olan Deregülasyon kavramı özellikle ABD ve İngiltere’de 1980’lerden itibaren görülmeye başlanmış ve tüm dünyada uygulanan iktisat politikaları kapsamında önemli bir yer edinmiştir.</p>
<p>Diğer Amaçlar</p>	<p>Kamu maliyesinin yukarıda bahsedilen temel amaçlarının yanında;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ekonomide oluşabilecek risk ve belirsizlikleri gidermek ✓ Özel kesim tarafından oluşturulabilecek piyasa başarısızlıkları ortadan kaldırmak ✓ Dışsallıkları içselleştirmek (ortadan kaldırmak) ✓ Özel sektör tarafından üretilmeyen mal ve hizmetleri üretmek ✓ Ödemeler dengesini istenilen seviyede tutmak gibi amaçları da mevcuttur.

KAMU KESİMİ VE ÖZEL KESİM ARASINDAKİ FARKLILIKLAR

Karma ekonomik sistemlerde iki kesim faaliyette bulunur. Bunlardan biri kamu kesimi bir diğeri ise özel kesimdir.

Kamu Kesimi (ekonomisi), toplumsal ihtiyaçların, devlet tarafından karşılandığı iktisadi ve sosyal faaliyet alanıdır. Kamu kesimi genel anlamda, kamu mülkiyeti altında bulunan kurum ve kuruluşlardan oluşur. **Kapsamlı şekilde analiz edildiğinde kamu kesimi tanımı ikiye ayrılır.**

Özel kesim; bir ülke ekonomisinin, kamu kesimi dışındaki gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde veya denetiminde bulunan kısmıdır.

Bu tanımları yaptıktan sonra, kamu kesimi ile özel kesim arasındaki belli başlı benzerlik ve farklılıkları sıralayalım.

KAMU KESİMİ	ÖZEL KESİM
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bireysel ve toplumsal tercihler oylama mekanizmasıyla belirlenir. ✓ Üretimin temel amacı toplumsal yarar sağlamaktır. Ancak devletin üretimde kar elde ettiği alanlarda mevcuttur ve bunlar mali tekel olarak adlandırılır. (Mali tekellden ilerleyen konularda bahsedilecektir) ✓ Toplumsal yarar söz konusudur. Örneğin; adalet, diplomasi ve ulusal savunma hizmetleri vb. ✓ Sunulacak mal ve hizmetlerde siyasal süreç belirleyicidir. ✓ Üretim ve hizmet sunumu daha çok vergilerle finanse edilir. ✓ Önce yapılacak giderler belirlenir ve daha sonra bu giderleri karşılayacak gelirler toplanır. Bu nedenle bütçe kanununun birinci maddesi toplam giderleri, ikinci maddesi ise toplam gelirleri gösterir. Çünkü amaç toplumsal faydadır. Devletin hiçbir gelirin olmaması durumunda bile toplumsal ihtiyaçları karşılamak için harcama yapma zorunluluğu vardır. ✓ Kamu kesimi, ülkenin tüm ekonomik faaliyetlerine yön verebilecek güce sahiptir. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bireysel tercihler fiyat mekanizmasıyla belirlenir. ✓ Üretimin temel amacı kar elde etmektir. ✓ Bireysel yarar söz konusudur. Örneğin; alışveriş, bireysel eğitim ve sağlık harcamaları, tatil masrafları vb. ✓ Sunulacak mal ve hizmetlerde arz ve talep koşulları belirleyicidir. ✓ Üretilen mal ve hizmet sunumu bireylere, bireylerin rızası ile satılarak finanse edilir. ✓ Önce elde edilecek gelirler belirlenir (kar) ve daha sonra bu gelirlere uygun giderler planlanıp gerçekleştirilir

Unutulmamalıdır ki hem özel kesim hem de kamu kesimi mal ve hizmet sunmak (üretmek) amacıyla harcama yapar. Bu durum özel kesim ile kamu kesimi arasındaki fark değil ortak özelliktir.

EKONOMİK KARARLARIN ALINDIĞI SİSTEMLER

Ekonomik kararların alındığı sistemler genellikle ekonomik yönetim ve planlama süreçlerini düzenleyen çeşitli sistemleri içerir. Bu sistemlerin bazıları aşağıdaki gibidir.

**1. PİYASA EKONOMİSİ
(SERBEST PİYASA EKONOMİSİ –
KAPİTALİST - LİBERAL SİSTEM):**

Piyasa ekonomisi, temel ekonomik kararların çoğunlukla serbest piyasa koşullarında ve arz-talep dengesiyle belirlendiği bir sistemdir. Devlet müdahalesi minimaldir, ve tüketiciler ile üreticiler arasındaki rekabet ekonomik kararların şekillenmesini sağlar.

**2. PLANLI EKONOMİ
(MERKEZİ PLANLAMA):**

Planlı ekonomide, devlet merkezi bir otorite tarafından ekonomik faaliyetleri planlar ve yönetir. Üretim ve tüketim kararları genellikle devlet tarafından belirlenir. Bu sistemde devlet, kaynak tahsisi ve ekonomik faaliyetlerin yönlendirilmesi konusunda büyük bir rol oynar.

**3. KARMA EKONOMİ
(MELEZ EKONOMİ):**

Karma ekonomi, serbest piyasa ve merkezi planlama öğelerini birleştiren bir sistemdir. Çoğu ülkede karma ekonomi modeli uygulanır. Özel sektör serbest piyasa koşullarında faaliyet gösterirken, devlet belirli sektörlerde veya durumlarda müdahale edebilir.

**4. SOSYALİST EKONOMİ
(TOTALİTER
MÜDAHALEÇİ SİSTEM):**

Sosyalist ekonomide, üretim araçları genellikle toplumun kolektif mülkiyetindedir. Kararlar genellikle merkezi bir otorite veya kooperatif yapılar tarafından alınır.

KAMU MALİYESİ İLE İLGİLİ YAKLAŞIMLAR

Tarihsel açıdan kamu maliyesinin ele alınışı farklı yaklaşımları da beraberinde getirmiştir. Bu yaklaşımların temelinde kamu maliyesinin kapsamının ne olması gerektiği yatmaktadır. Birazdan bahsedeceğimiz yaklaşımların bir kısmı günümüzde işlevlerini büyük ölçüde kaybetmişken, bir kısmı ise geçerliliğini sürdürmeye devam etmektedir. Şimdi bu yaklaşımları kısaca açıklayalım.

